

‘मराठा विद्या प्रसारक समाजाचे’

कला,विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय,ओझर,
ता.निफाड, जि.नाशिक

प्रा.शंकर आवारे

मराठयांच्या इतिहासाची संदर्भ साधने

मराठयांच्या इतिहासाची संदर्भ साधने

प्रस्तावना—

कोणत्याच संदर्भ साधनांशिवाय इतिहास लिहिला जाऊ शकत नाही. हि संदर्भ साधने लिखित व अलिखित स्वरूपाची असतात. मराठयांच्या इतिहासाचे छ.शिवाजी महाराज ते छ. शाहू महाराज यांचा काळ म्हणजे शिवकाळ व पेशव्यांचा काळ म्हणजे पेशवाई असे दोन कालखंड पडतात. मराठयांच्या काळातील काही मराठी, संस्कृत, फार्सी, हिंदी व इतर परकीय भाषेतील संदर्भ साधनातुन मराठयांचा इतिहासाचा अभ्यास करता येतो.

मराठी संदर्भ साधने—

■ बखरी—

- सभासद बखर.
- ९१ व १०९ कलमी बखर.
- चित्रगुप्त बखर.
- चिटणीस बखर.
- शिवदिग्विजय.
- श्री शिवाजी प्रताप.
- शेडगावकर बखर.
- पेशव्यांची बखर.
- भाऊसाहेबांची बखर.

■ शकावली—

- जेधे शकावली.
- शिवापूर देशपांडे शकावली.
- शिवापूर शकावली.
- चित्रे शकावली.
- हफ्त कुर्सी शकावली.(फार्सी)

- आज्ञापत्र—
- अस्पल कागदपत्रे—
 - शिवचरित्र साहित्य.
 - मराठयांच्या इतिहासाची साधने.
 - करवीर घराण्याच्या इतिहासाची साधने.व कागदपत्रे.
 - पेशवेकालीन कागदपत्रे.(पेशवे दफ्तर)
 - महाराष्ट्रातील पुराभिलेखागार.

इ. महत्वाची मराठ्यांच्या इतिहासाची मराठी संदर्भ साधने सांगता येतील तसेच पोवाडे, लोकगिते, कथा, गोष्टी, कांदबरी, काव्य अशा अनेक साधनांमधून सुद्धा आपणास मराठ्यांचा इतिहास समजण्यास मदत होते परंतु त्यातील सर्वच इतिहास खरा असेल हे सांगता येत नाही. अनेक ठिकाणी काही काल्पनिक गोष्टी नमुद करण्यात आलेल्या आहेत त्यामुळे यावर संशोधन होणे गरजेचे आहे.